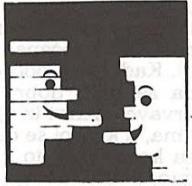

zašto

narcis agatić

Bilo je to prošle godine. Toni i ja smo sedeli kod Tonija. Televizor je bio uključen, a kroz prozor je ulazilo sunce i razlevalo se po podu. Sedeli smo i pijkali nešto i razgovarali. Toni se razvalio na krevetu, a ja sam se skupio u fotelji i lomio prste. Pušio sam cigaretu za cigaretom i grlo me je peklo od dima. Nišam bio ni za šta.

Sada ti je ceo svet kriv, rekao je Toni.

Nisam ga uopšte slušao. Pravio sam se da ga ne čujem.

U stvari, sam si kriv, rekao je.

Cutao sam. Zatvorio sam oči i nisam mislio ni na šta. Slika njenog lica proletela mi je kroz glavu i ja sam od bola zaškrugao zubima. Možda bih mogao da kažem da sam tada poželeo da budem mrtav, ali to i onako nije bilo prvi put.

Dugo si je mučio, rekao je, i sada, kada je ona konačno uradila ono što je trebalo da uradi, ti se pitaš zašto je ona to uradila.

Tada sam rekao: Znaš šta?

Pogledao me je. Cutao sam i trudio se da izdržim njegov pogled.

Šta, pitao je.

Bilo mi je teško da otvaram usta. Toliko je sve bilo mučno.

Jebi se, rekao sam, budalo jedna.

Onda se on nasmešio. Nije ništa rekao, samo se nasmejao. Kao da je htio da kaže: nije to ništa. Ja sam okrenuo glavu u stranu, pogledao neke stvari koje su visile na zidu, zatim sam ustao, premestio se s noge na nogu, i onda se ponovo vratio u fotelju i zapalio cigaretu.

To će proći, rekao je. Što god da se desi, uvek prode.

Nisam više mogao da ga slušam.

Slušaj, rekao sam, jesli li ti normalan?

Znaš li šta govorиш, rekao sam.

Lice mu je za trenutak ostalo ozbiljno, a onda je mahnuo rukom i spustio glavu na šarenjastuk. Kosa mu je pala preko očiju. Ja sam i dalje pušio i mislio. Hteo sam da govorim, ali mi je to izgledalo besmisleno, jer izgovorene reči nisu ništa menjale u toj pustoši u kojoj sam prebivao. Ipak sam govorio.

Ne mogu da zamislim, rekao sam, da nas dvoje više nismo zajedno.

Nisam u stanju da poverujem u to, ne mogu to. Izgleda mi kao da je to neki košmarni san, ili, još bolje, kao da se sve to dešava nekom drugom, a ja stojam u prikrajku i posmatram. Kada moram da se součim s tim, ja se pretvaram u sirovo meso, ništa drugo, shvataš. To je čak gore i od one pomisli na smrt, sada mi više ništa ne znači to hoću li umreti, ili neću. Razumećeš?

Njegovo lice bilo je nekako tupo, skoro mutavo. Kao da je bilo prekriveno nekim velom.

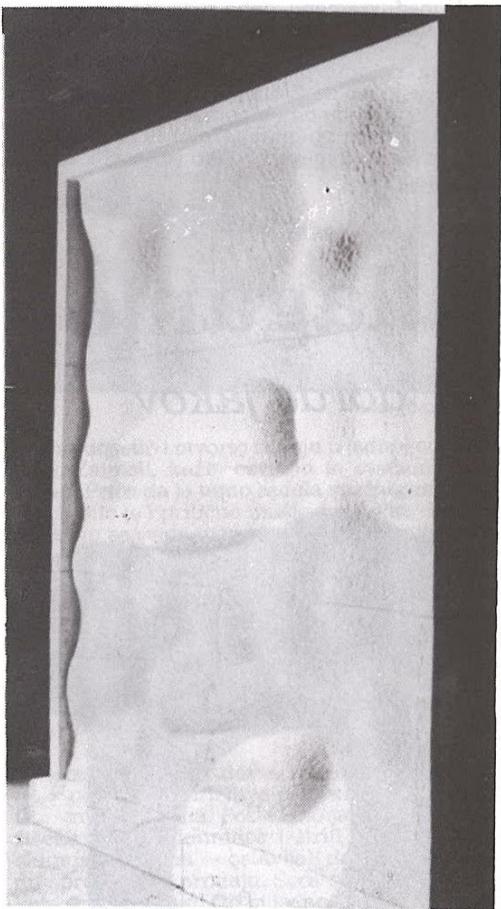
Da, rekao je otegnuto.

Aha, ponovio je.

Zatim smo neko vreme čitali. Pogledao sam prema televizoru. Neka žena je govorila o prednostima vegeterijanske ishrane. A široki osmeh nije skidala s lica. Zubi su joj bili krupni i beli. Konjski, mislio sam. Ispred sebe imala je zdelu s nekim zelenim lišćem: jedan list je uzela i mahnula njime ispred glave, a zatim ga strpala u usta. Nakon toga još jedan široki samozadovoljan osmeh. Pomislio sam kako bi bilo dobro kada bi se ona sada srušila i ostala na mestu mrtva. To mi nije znalo ništa više od sploštenog komarca na zidu. Smešno, ali stvarno sam tako mislio.

Ali, treba da znaš, rekao je odjednom Toni, da neke stvari koje si uradio nisu bile u redu.

Dok je to govorio, češao je svoje dlakave noge. To mi je bilo odvratno. Noge su mu bile dlakave kao u majmuna. Ali, nisam ga jako prezirao. Samo sam mislio da bi trebalo da ustanem i da odem odavde i izgubim se negde. Nišam to uradio. Imao sam osećaj da ču se, ako

ante marinović

izadem na ulicu, jednostavno skljokati i zaplakati poput deteta. Ostao sam. Nisam se čak ni pomerio. Ništa nisam mogao da uradim.

Koje stvari, pitao sam.

Nije me to zanimalo. Rekao sam to tek onako. Tih dana sam čuo već mnogo toga o tome što sam uradio i šta je trebalo da uradim. Svi su bili pametniji od mene. Svi su znali. Toni je prebacio nogu preko noge i sklopio ruke na vratu. Pomislio sam da će sada zapevati, ili isplaziti jezik ili urediti tako nešto šašavo. Pojma nemam zašto mi je tako izgledao. U stvari, tako je sedeo samo nekoliko sekundi. A onda je ustao, prekrstio ruke na grudima i zagledao se u mene.

Hoćeš da ti kažem, rekao je.

Rekao sam da hoću. Ali, nisam htio.

Da, kazaču ti, rekao je. Kao prvo, nisi bio dobar prema njoj. Ja to znam. Prema njoj si se ponašao kao da je ona neko siroče, kao da je sva tvjra. Sve što je ona mogla da uradi, ili ne uradi, zavisilo je samo od tebe. Nisi joj uopšte dopuštao da bude svoja. U stvari, nisi uopšte mario za nju.

Ne znam zašto ga već tada nisam zaustavio. Bilo mi je muka od toga da mi svako bacu u oči ono što misli da je istina. Toni je i dalje pričao. Izgledalo je da neću prestati dok jednostavno ne ustanem i skočim kroz prozor. Baš tako je izgledalo.

Bio si užasan, rekao je, znaš to? Gušio si je. Bio si prava svinja.

Varao si je na svakom koraku i čak nisi ni pokušavao da to sakriješ. Svi su znali. I ona je moralna da zna. Bilo ti je najslade da ona zna. Pa onda, ponižavao si je na hiljadu načina. A ona se uopšte nije branila. Nije znala kako.

Nebo se odjednom zacrnilo i preko svih stvari u sobi prešla je tamna senka. Pogledao sam kroz prozor. U susednoj zgradi ljudi su užurbano zatvarali prozore. Duvač je jek vetrar. Počelo je da grmi. Grmljmina je tako zlokobno parala i tutnjala da sam

pomislio da će se nebo pocepati. Toni je ustao i zatvorio prozor. Zatim je isključio televizor i stavio neku ploču na gramofon. Bio je to neki laki jazz. Prijalo mi je. On je seo i nastavio.

Ne znam šta si mislio sve to vreme, rekao je. To ti je valjda bio dobar način da se izvlivaš. Budalo, i još si pored svega mislio da si dobar. Znam da si to mislio. Mislio si da je luda za tobom. A možda je i bila, možda je stvarno bila luda za tobom, ali nije imala za to nikakve razloge. A tebi verovatno nikad nije ni palo na pamet da bi ona mogla nešto da uradi. Bio si tako siguran u sebe da nikad nisi ni pomislio da bi ona mogla nešto da uradi. A onda se je stvarno rasturila. Mogu da zamislim kako ti je bilo, takvoj budali kao što si ti. Ona valjda nije ni mislila da ti se sveti, ona je to uradila sasvim prirodno. Grmljavina je bila već toliko podmukla da sam počeo da se tresem. Ono što se cepalo nije bilo nebo, nego moji živci. Bilo je najgore to što su gromovi prvo odjekivali u dajlini, a onda su odjekivali, nakon nekoliko praznih trenutaka, odjekivali iznad naših glava. Potresali su me celog. Toniju to nije smetalo. I nije uopšte prestajao.

Dobro je što nisi uradio neku još veću glupost, rekao je. Mogao si i da ubiješ nekoga.

Mogao sam da ubijem i sebe, rekao sam.

Da, rekao je Toni, i to si mogao da uradiš.

Nebo je još uvek bilo suvo i ja sam s nestreljenjem iščekivao kišu. Zvuk grmljavine bez zvuka kiše užasavao me je svojom oporošću. Toni je začutao. Kao da je očekivao da je nešto kažem. Ali, nisam ništa rekao. Umesto toga, ponovo sam razmišljao o stvarima koje su se desile. Bol i bes su izvirali iz mene i taložili se na mom licu. Bilo je dovoljno da zaustavim dah i slika je već dolazila.

Tog dana sam se vraćao odnekud i primeđio je na pešačkom prelazu. Odmah sam pomislio da ona u tom delu grada nema šta da traži. Imala je na sebi crvenu haljinu, a u ruci je držala slamnati šešir. Lepo je izgledala. Upravo kada sam htio da je dozovem, ona je prešla ulicu. I onda se pojавio taj tip koji je obuhvatio oko struka i poljubio. Ne znam šta sam tada pomislio. Kao da me je nešto snažno udarilo u led. Skoro sam se srušio na zemlju. A ipak sam na neki način bio zadovoljan, jer je to razdrmalo moju dosadu kao retko koja stvar pre toga. Ne znam šta me je zadržavalо od toga da odmah ne poludim. U stvari, poludio sam tek kasnije. Nakon što su se poljubili, pošli su niz ulicu. Ja sam se sakrio iza jednog kamiona i posmatrao ih. Ušli su u kuću na prvom čošku. Brzo sam prešao ulicu i ušao za njima. Ulaz je bio uzak, zapisan i isaran. Još uvek sam mogao da čujem njihove korake na stepeništu i smer, ali tada sam već prestao da razmišljam. Popeo sam se na prvi sprat i otuda primetio vrata koja su se zatvorila za njima. Bila su to masivna tamnosmeda vrata koja kažu ponešto o prostoru iza njih. Popeo sam se i stao pred njih. Ne znam šta bih dao da ona tada nije bila tamo unutra. Ali, bila je. Slameni šešir sa crvenom trakom sam joj ja kupio. Nišam ništa drugo znao. Samo mi je taj šešir titrao pred očima. Pozvonio sam. Nisam znao šta će da uradim kada se vrata otvore. Neko je prišao vratima i pitao, ko je. Telegram, rekao sam, i skoro poverovao u to. Za trenutak sam sam sebi izgledao kao prosjak. Otvorio je. Prvi put u životu sam ga video, ali on mene nije, rekao bih, jer su mu se usta širom otvorila kada me je ugledao. Bio je malo viši od mene. Jedan od onih elegantnih, pažljivih. Kosa mu se sijala, a šarena košulja bila mu je otkopčana. Kada sam ga udario, proleto je kroz hodnik i pao na pod u sobi. Utrčao sam unutra, a ona je usala i pokrila usta šakom. Oboje su bili iznenadeni. Jako. Nikako me nisu očekivali. Ona je

počela da vrišti, a ja sam stao da mu gnjećim lice nogom. Još sam ga nekoliko puta udario, pa sam se dočepao nje. Bivao sam sve ludi i ludi. Kada sam počeo da je mlatim, izgledalo je da se neće dobro završiti. Ruke su mi bile krvave od krvi iz njenog nosa. Gušila se u jecajima, a krv joj se cedila iz usta. Uhvatio sam je za kosu i udario glavom o zid. Kada se pridišao, nabio sam ga na koleno tako kako da mu se glava odbila i zajedno s ostatkom tela pala ponovo na zemlju. I njegovo lice je bilo crveno. Nisam više znao šta da radim s njom. Kada je pala na zemlju, počeo sam da je gazim. Oboje su vrištali. Pre nego što su se ljudi skupili pred vratima, istrečao sam napolje. Ne znam šta sam još uradio. Verovatno sam polupao mnogo na meštaja.

za Vesnu Petrović i Sanju Todorović

Ranije, bilo je stvari koje sam mogao da zavolim. Ne mali broj stvari. I sada one postoje, ali se njihov broj vremenom smanjuje. Ipak, mislim da će uvek biti onoga što će moći da zavolim.

Stvari koje već samim svojim postojanjem nameću potrebu da ih vidiš kao nešto što postoji nezavisno od tebe, od toga da li ćeš na njih uopšte i obratiti pažnju, da li ćeš, ako ovako sme da se kaže, dozvoliti da njihovo postojanje prihvatiš onako kao što prihvataš svoje.

Zavoleti nešto... svejedno šta... radi se samo o tome da je ono izvan mene, deo budućeg iskustva koje će, ako mi to uspe, poneti u sebi, individualnost čiji integritet ne može da se ugrozi, nešto što će postojati i onda kada se budem okrenula i otišla... Poput deteta koje vam iznenadno prilazi i kaže da je žedno. Poput učinjenog pokreta. Poput pročitane rečenice.

Pošto tri stvari koje mogu da vidim... Prva, traganje, taj nikada u potpunosti završivi oblik komunikacije sa mnogo čim »u« i »oko«, izgleda da predstavlja uobičenu potrebu. Druga stvar je slutnja, rođena u nekim dubljim slojevima, i možda je ona savršeniji i finiji oblik traganja, a možda mu jednostavno, samo prethodi. Slučajnost, kao treća stvar koju mogu da vidim, dolazi na kraju, da upotpuni zbijavanja i moguće je da nisam daleko od istine kada verujem da je ona odraža neke više sile. Međutim, da bi se moglo govoriti o ove tri stvari neophodno je da postoji nešto, pre svega, što svemu prethodi, a to ne umem da opišem. Kao kada, zimi, ujutro, pre nego što počнем da se oblačim, prinosim dlan peći u svojoj sobi kako bih utvrdio da li je topla.

Gledao sam film u kome jedan muškarac traga za jednom ženom. S druge strane, ova ista žena iščekuje muškarca koji za njom traga. Uprkos tome što se njih dvoje nikada ranije nisu susreli, muškarac zna za kim traga, a žena koga iščekuje. Kada se napokon, vodenim svom potrebom koja prerasta u neminočnost, sretnu, oni ponude jedno drugom, do i nepresnosivih činjenica, sadržaj svojih dotadašnjih usamljenosti. Postoji jedna mogućnost, mogućnost neposrednog obraćanja, koja je u filmu, na mestu u kome govorim, lepo upotrebljena i ona nam polako otkriva deo po deo unutar njegove iskustva svakog od njih dvoje a to iškustvo se nabrajanjem postepeno osvetljava. U trenutku u kome ono biva u potpunosti osvetljeno, muškarac i žena pripadaju jedno drugom.

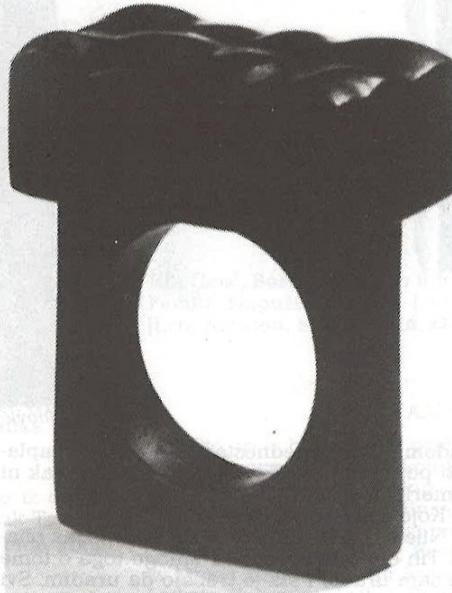
Ne znam kada sam počela da doživljavam sebe kao ženu. Ne znam da li se ovo dogodilo najednom ili je to bila stvar kraćeg ili dužeg perioda moga rasta, naprosto stvar zbira pojedinačnih doživljaja. Znam da je lepo reći »ne znam«, ali osećam zadovoljstvo i kada govorim o onome što sam saznala. Narančno, nema potrebe da govorimo o fizičkim znacima svoga laganog preobražaja u ženu, međutim nedavno sam otkrila da se oni po svom dubljem značenju, smislu koji sam on da ne znam, uporediti sa onim što sam počela

Prvi put posle toga video sam je nakon mesec dana. Na obrazu ima gadan oziljak koji možda nikada neće izbledeti. Nadam se da će, kad god se bude pogledala u ogledalo, misliti na mene.

U međuvremenu, nebo se isplakalo i sunce je granulo. Mi smo još uvek sedeli u njegovoj sobi i slušali drugu stranu ploče Counta Basiea. Lagano smo pljučakali i ja sam postajao sve mekši i mekši. Zatim je Toni savio nekoliko jointa koje smo odmah popušili. Sve je postal ravno i ja sam potonuo u fotelju. Te noći sam prespavao kod njega i koliko se sećam, nisam je sanjao.

Sada je dobro. Moja nova devojka se zove Marina i mi ne pričamo o onome što je bio pre. Spavamo zajedno i puštam da se naše kože medusobno trljaju. Ponekad, ona se probudi usred noći i tihu plače. Ja se tada povlačim u stranu i pravim se da spavam. Trudim se da me njeni suze ne ovlaže. Ne znam zašto, ali to bi mi bilo odvratno. U stvari, ništa nije dobro. S vremenom na vreme, u pusta predvečerja nekih dana, ja sedim u svojoj sobi i ubijam se od želje da zaplačem. Mislim, kada bih zaplakao, to bi bio plać. Ispakao bih sve to jebeno sranje. Ali, moje oči su suve, suve, i ja ih sklapam tako kao da se nikada više neće otvoriti.

ulaganje đorđe jakov

ante marinović

da sagledavam u sebi u to vreme, a čemu tek sada uspevam da dam smisao oglašavanja ženstvenosti. Moje grudi koje su do izvesnog perioda mogu detinjstva bile kao u dečaka sa kojima sam se igrala, iznenada su počele da se uvećavaju. Uveće i ujutro dodirivala sam ih iznenadeno njihovom elastičnom mekoćom. Bradavice koje su kdo tada bile predstavljene malim kružićima, tek nešto tamnijim od ostatih delova kože sa malom, jedva primetnom ružičastom tačkicom u njihovoj sredini, lagano su počele da povećavaju svoj obim, sve više se ističući svojom bojom naspram beline ostatka kože na mojim grudima. Dole, na brežuljku ispod pupka, primetila sam svetle malje. Zaobljavala sam se u bokovima. Koža mi je postala svetlij i meksa. Zaista, nema ničeg lošeg u tome što su stari pesnici, opisujući, poređili ovaj proces sa cvetom. Ima nečeg u tome kada se pomislili i samom sebi predstavi u mašti krunica, cveta čije otvaranje ne možemo da vidimo i zato o njemu govorimo imajući na umu samo vidljive stupnjeve ovog neprekinitog razvitka. Otvaranje koje sam ja doživila vremenom je počelo da zadobija svoje konačne oblike sa nemirom koji je neznano otkud počeo da se pojavljuje. To nije bio nemir koji vas primorava da odete nekud, da se krećete, tragate ili lutate. Naprotiv, gotovo materijalna opipljivost moga nemira primoravala me je da ostanem

U filmu koji sam i ja gledao dvojici muškaraca date su osobine i svojstva andela. Dostupno im je svako mesto i svaka ljudska reč ili misao. Oni sve mogu da vide i da čuju ali njihov dodir nema svojstva materijalnog. Kao posmatrači oni ništa ne mogu da čine. Njihova reč se ne čuje i stisak njihove ruke nikao ne može da oseti. Prinudeni da sve znaju, oni ni na kakav tok nemaju uticaja. I žive većno kao besmrtni svedoci zbijanja koja nikome, osim jedan drugom, ne mogu da saopštite. Sve do onda kada se u jednom od njih potreba da zaživi kao bića čiji su svet do tada samo mogli da posmatraju ne preraste u za njega jedini mogući oblik postojanja, kada on postaje stvaran i smrtn. Ipak, možda najlepši deo filma za mene je onaj kada muškarac koji traga za onom ženom, još kao andeo, dolazi njoj u san. To je jedini trenutak kada ga ona, pre no što on postane stvaran, vidi i oseća u svojoj blizini. Dok spava, u snu. Njih dvoje se približavaju jedan drugom, njegova krila se šire i narastaju, lica i tela su im sve bliža, oni se prepoznaju i tada se žena budi. Od svega preostaje snažno ali neobjašnjivo osećanje u ženi da je njen, već odavno probuđeno, iščekivanje dodirnuto onim nečim što po ostvarenom dodiru prepoznaće kao znanu, iako nikada ranije doživljeno, ali znanu zato jer ga je u ono vreme kada se iščekivanje radalo kao jedino obeležje njene prirode, ne znajući ništa o ovom činu, učinila predmetom slutnje. I tako se iščekivanje, osnaženo doživljajem iz sna, nastavlja.

Pretpostavljam da si, dok si šetao gradom, držao ruke u džepovima. Zamišljam te kako korakaš nešto povijen, pognute glave, sa rukama u džepovima izdvojen od sveta koji te okružuje, neprestano se povlačeći. Povlačeći se od svega onoga što drugi vole da imenuju kao neminočnost realnosti, davajući sopstvena, pažnjom obeležena, imena prepoznavanim stvarima došao je trenutak kada si uspeo da otvoris vrata kroz koja si mogao da kročiš, uloživši napor u taj jedini korak što ti je još preostao da učiniš pre nego li budeš stupio u svet koji te je već odavno očekivao.

Strah, proistekao možda iz osećanja nezvaničnosti, i gotovo beznadnežna tuga i dalje postoje. Ujutro, dok se budim, još uvek mogu da ih osetim kao onda kada sam, kao dečak, odlagao ustajanje koje se nije moglo izbjeći. Ali zimi se peć u mojoj sobi ugrijte. Jedina mogućnost koja mi se u ta jutra pruža, pre nego što isturim noge ispod jorgana i spustim ih na pod, je da ruku pružim ka peći kako bih se uverio u njenu umirujuću toplinu. To poverenje, rođeno iz uverenja da me ona očekuje čak i pre nego što dlanom dodirnem glatku površinu peći, poverenje sa kojim ispruzim ruku, je ono o čemu bi trebalo da govorimo.

